Eduskunta
Talousvaliokunta

Valtioneuvoston U-kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (digitaalisia markkinoita koskeva säädös)

Komissio antoi 15.12.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimivista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalialalla (KOM(2020) 842 lopullinen). Digitaalisia markkinoita koskevan säädöksen tavoitteena on puuttua kielteisiin seurauksiin, joita aiheutuu sisämarkkinoiden ”portinvartijoina” toimivien digitaalisten alustayritysten tietynlaisesta käyttäytymisestä. Asetusehdotuksella pyritään estämään portinvartijoita asettamasta epäoikeudenmukaisia ehtoja yrityksille ja kuluttajille ja varmistamaan tärkeiden digitaalisten palvelujen avoimuus. Tavoitteena on lisäksi varmistaa sisämarkkinoiden toimivuus yhtenäisen sääntelyn avulla ja estää osaltaan sisämarkkinoiden toimintaa uhkaava erilaisista kansallisista sääntelyratkaisuista seuraava sääntelyn hajautuminen.

Pidämme valtioneuvoston kantaa perusteltuna. Kannatamme tavoitetta edistää digitaalisten palveluiden avoimuutta yritys- ja kuluttajaloppukäyttäjille sekä tavoitetta edistää pienempien alustayritysten markkinoille pääsyä digitaalisessa toimintaympäristössä. Näkemyksemme mukaan ehdotetulla asetuksella on suoria hyötyjä ydinalustapalveluita käyttäville pk-yrityksille, joilla ei ole tehokkaita keinoja puuttua alustapalveluissa ilmenneisiin epäoikeudenmukaisiin menettelytapoihin. Katsomme, että ehdotus poistaa portinvartijoiden ja muiden alustojen markkina-aseman epäsuhtaisuudesta mahdollisesti seuraavia ongelmia ja luo pk-yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Portinvartijoina pidettäisiin alustayrityksiä, joilla on merkittävä vaikutus sisämarkkinoihin, jotka tarjoavat yrityskäyttäjille tärkeän väylän asiakkaidensa tavoittamiseen ja joilla on tai todennäköisesti tulee olemaan vakiintunut ja kestävä asema markkinoilla. Kriteerissä, jossa arvioidaan sitä, toimiiko alusta tärkeänä väylänä yrityskäyttäjien ja loppukäyttäjien välillä otettaisiin huomioon vain sellaiset yrityskäyttäjät ja loppukäyttäjät, jotka ovat sijoittautuneet Euroopan unioniin. Portinvartijan merkittävän aseman taikka loppukäyttäjän kannalta ei kuitenkaan ole merkitystä sillä, mihin alustan yritys tai loppukäyttäjät ovat sijoittuneet. Siksi portinvartija-alustan käyttäjämäärien laskenta olisi syytä laajentaa kattamaan myös EU:n ulkopuoliset käyttäjät.

Lisäksi muut määrälliset kriteerit eli liikevaihto- ja markkina-arvokriteerit rajaavat sääntelyn soveltamisen vain hyvin vähäiseen joukkoon hyvin suuria alustayrityksiä. Jatkovalmistelussa tulisikin kiinnittää huomiota siihen, etteivät portinvartija-aseman osoittavat määrälliset kriteerit ja niiden rajaukset sulje perusteetta velvoitteiden ulkopuolelle sellaisia ydinalustapalveluyrityksiä, jotka eivät määrällisiä kriteerejä täytä mutta joilla asemansa ja toimintansa puolesta on tosiasiallinen portinvartijaroolisuhteessa tietyllä toimialalla toimiviin pk-yrityksiin.

Vaikka komissiolle on esityksessä annettu markkinatutkimukseen nojaavaa harkintavaltaa portinvartija-aseman määrittelyssä niissä tilanteissa, joissa kynnysarvot eivät täyty, olisi edellä sanotun vuoksi ja alustayritysten oikeusvarmuuden varmistamiseksi lisäksi syytä harkita erillisen kriteeristön luomista tapauksiin, joissa portinvartijaa koskevat kynnysarvot eivät vielä täyty mutta joissa on ennakoitavissa, että portinvartijan asema saavutetaan lähitulevaisuudessa.

Jatkovalmistelussa olisi lisäksi perusteltua kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että asetusehdotuksen puuttumis- ja sanktiointikeinot ovat oikeasuhtaisia. Pidämme tärkeänä, että puuttumiskeinot ja seuraamukset ovat riittäviä, jotta rikkomuksista tulee portinvartijoille tosiasiassa kannattamattomia. Pienyritykset ovat usein haluttomia jättämään valituksia isojen alustapalveluiden epäoikeudenmukaisista menettelyistä niiden kostotoimenpiteiden pelossa. Jotta portinvartijoiden rikkomukset tulisivat tehokkaasti ilmi, pidämme tärkeänä, että portinvartijoita kielletään estämästä tai hankaloittamasta valitusten tekemistä viranomaisille niiden menettelytavoista. Valitusta koskevaa säännöstä olisi kuitenkin vahvistettava lisäämällä, etteivät portinvartijat saa valitusten tekemisen hankaloittamisen tai estämisen lisäksi ryhtyä kostotoimenpiteisiin valituksen tehnyttä yrityskäyttäjää kohtaan.

Portinvartijoiden vahva asema liittyy kiinteästi siihen, että sen käytettävissä on niin yrityskäyttäjien kuin loppukäyttäjien tietoja, joita se voi yhdistellä. Näitä tietoja ei ole yleensä sen yrityskäyttäjien saatavissa. Katsomme perustelluksi, että yrityskäyttäjien asemaa vahvennetaan datan saatavuutta koskevien velvoitteiden kautta. On myös tärkeää, että portinvartijoiden velvollisuutena on varmistaa se, että pääsyä tietoihin helpotetaan teknisten toimenpiteiden avulla.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Karoliina Katila
asiantuntija